

Den Haag, 13 mei 2020

Betreft: programmacommissie

Geachte Programmacommissie,

Met de verkiezingen van 2021 in aantocht, staat u als programmacommissie voor de opgave om vooruit te kijken en de richting te bepalen voor de toekomst van Nederland, in een heel uitzonderlijke tijd. Met het oog op diezelfde toekomst, is het ook een uitgelezen kans om daarbij nadrukkelijk de belangen van kinderen en jongeren voorop te stellen en deze mee te nemen in alle afwegingen en keuzes die gemaakt worden.

Tegen deze achtergrond attenderen we u graag op de volgende aandachtspunten. Ook geven we u een aantal suggesties mee voor oplossingsrichtingen die UNICEF Nederland bepleit.

1. Betekenisvolle participatie van kinderen en jongeren

Kinderen en jongeren hebben het recht op een mening. Kinderen en jongeren hebben het recht gehoord te worden en daarom is het belangrijk dat volwassenen naar hun mening vragen en deze serieus nemen. Betekenisvolle participatie is een proces waarin jongeren vanaf het begin betrokken worden, de juiste informatie krijgen afgestemd op hun vaardigheden en kennis, waarin ruimte is voor aanpassing van het beleid, waarin ze mee kunnen denken over de uitwerking, en horen wat er met hun adviezen is gedaan. En dat op structurele wijze.

In Nederland krijgt dit weliswaar steeds meer vorm, maar vaak is het afhankelijk van betrokken medewerkers, eenmalig, niet representatief of niet betekenisvol. In Nederland inclusief Caribisch Nederland is meer kennis over participatie en borging in wet, beleid en praktijk nodig om betekenisvolle participatie te realiseren zodat jongeren en kinderen *daadwerkelijk* kunnen meedenken, meepraten en meedoen in de samenleving. Illustratief in dit verband zijn de maatregelen getroffen rond de Coronacrisis plus de effecten op jongeren; de praktische impact bleek onvoorzien groot en jongeren zijn hierover niet geraadpleegd.

UNICEF pleit ervoor dat jongeren *vanaf het begin* betrokken worden bij het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van wet- en regelgeving die van grote invloed is op hun leven. Wanneer u dit punt opneemt in uw verkiezingsprogramma laat uw partij zien dat de stem van jongeren werkelijk meetelt. Voor beleidsontwikkeling in toekomstige crisissituaties geldt hetzelfde: betrek jongeren nadrukkelijk bij dergelijke processen.

2. Kinderen en jongeren in de bijzondere gemeenten: Bonaire, St. Eustatius en Saba

Kinderen en jongeren ervaren ernstige gevolgen van aanhoudende sociaaleconomische problematiek in Caribisch Nederland, blijkt uit onderzoek van UNICEF Nederland (2019). Crisissituaties, zoals ook tijdens deze Coronacrisis, maken kinderen die kwetsbaar zijn voor kindermishandeling extra kwetsbaar, vanwege onder meer stressfactoren voor ouders en verzorgers. Het ontbreken van een compleet en duidelijk wettelijk kader is een structureel knelpunt in de aanpak van - onder anderen - huiselijk geweld en kindermishandeling. Bijvoorbeeld: de verantwoordelijkheden van verschillende actoren in het kindbeschermings-systeem en ondersteuning van slachtoffers van huiselijk geweld is niet wettelijk geregeld. De Juridische Handreiking BES (2019) biedt hulpverleners in de jeugdketen onvoldoende houvast. Ook is het Verdrag van Istanbul nog altijd niet geratificeerd voor Caribisch Nederland (en wel in alle andere delen van het Koninkrijk). Een grondige juridische analyse is hard nodig, waarmee de wetgever vervolgens noodzakelijke regelgeving kan ontwikkelen ter bescherming van kinderen op de eilanden. Ook in crisissituaties draagt een compleet en duidelijk wettelijk kader bij aan een betere bescherming van kinderen.

Uit hetzelfde onderzoek is gebleken dat er, ondanks de genomen maatregelen tot nu toe, nog steeds onvoldoende zicht is op kinderen en jongeren die in armoede leven¹. Zowel om hoeveel aantallen het gaat als over hun situatie en met welke primaire en secundaire ontberingen zij te maken hebben, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, onderwijs, levensstandaard, en bescherming. Kinderen en gezinnen die al kwetsbaar zijn als gevolg van sociaal-economische uitsluiting, lopen in crisissituaties meer risico, bijvoorbeeld om onderwijsachterstand op te lopen, en voor jongere kinderen, het oplopen van vertraging in hun vroege ontwikkeling. Het is onder *alle* omstandigheden van belang om deze informatie goed in kaart te brengen om ervoor te zorgen dat alle noodzakelijke interventies worden ingezet om de meest kwetsbaren te ondersteunen. Met deze nadere analyse kan integraal beleid worden ontwikkeld (gericht op onderwijs, sociale problematiek, zorg en veiligheid), gemonitord en geëvalueerd, om zo te bepalen in hoeverre de meest kwetsbare kinderen zijn bereikt.

3. Gezonde voedselomgeving voor alle kinderen

Bijna geen enkel kind in Nederland eet volgens de richtlijnen van de schijf van vijf; 95% eet te weinig groente, 80% te weinig fruit per dag en één op de vijf drinkt dagelijks suikerhoudende dranken. Vaak voorziet de voedselinname niet in minimale voedingsbehoeften voor een gezonde groei en ontwikkeling van kinderen. En een belangrijk gevolg van ongezonde voeding is overgewicht of obesitas; één op de acht kinderen in NL is te zwaar. De WHO noemt de snelle toename van obesitas bij kinderen "een van de ernstigste uitdagingen op het gebied van de volksgezondheid van de 21e eeuw". De Corona pandemie onderstreept dit: overgewicht onder volwassenen blijkt een belangrijke indicator voor IC-opname.

Kinderen en jongeren groeien op in een omgeving die veelvuldig verleidt tot keuzes voor ongezond voedsel. De huidige zelfregulering door de industrie beschermt kinderen onvoldoende en ongezond gedrag is moeilijk te veranderen. Er moet scherp en tijdig worden ingezet op preventie van overgewicht bij kinderen. Met het Nationaal

---

¹ De Sociaal Minimum Studie van Regioplan (2018) wijst uit dat o.a. dat ongeveer 35% van huishoudens op de BES-eilanden een inkomen had/heeft dat 75% of minder bedroeg van het geschatte gemiddelde budget dat noodzakelijk is voor de basale uitgaven (de ondergrens van het referentiebudget).

Preventieakkoord kunnen we samen toewerken naar de gezondste jeugd ter wereld in 2040, maar bestaan er nog te weinig concrete maatregelen om dat te halen. UNICEF bepleit een veel sterkere, bredere aanpak van regelgeving nodig, waarin de belangen van het kind centraal staan. Een verbod op kindermarketing voor ongezonde voedingsmiddelen, een suikertax en strenge afspraken voor productverbetering zijn nodig om voor kinderen die gezonde voedselomgeving daadwerkelijk te kunnen creëren.

4. Kinderen in asielopvang, in de vreemdelingenwet en in vreemdelingendetentie

Kinderen die gevlucht zijn naar Nederland zijn extra kwetsbaar. Des te belangrijker dat opvang van deze kinderen zo kindvriendelijk mogelijk gebeurt, dat hun belangen verankerd zijn in de vreemdelingenwet en detentie niet tot de mogelijkheden behoort.

Kindvriendelijke opvang

Uit onderzoek (2018) van het COA in samenwerking met de Werkgroep Kind in AZC bleek dat de opvang van kinderen in azc's nog onvoldoende kindvriendelijk is. Het COA doet alles binnen de beperkte financiële mogelijkheden om de opvang voor kinderen te verbeteren, maar dat is op dit moment ontoereikend. Het is daarom belangrijk dat op de volgende drie punten actie wordt ondernomen:

- a. Het verkorten van de wachttijd in de asielprocedure, zodat voor kinderen snel duidelijk is waar zij aan toe zijn.
- b. Het minimaliseren van de verhuizingen. Door de onrust en instabiliteit die verhuizen met zich meebrengt, ontwikkelen kinderen hechtingsproblemen, psychische en psychosomatische stoornissen, zoals angst- geheugen- en slaapstoornissen. Kinderen voelen zich onveilig. De continuïteit van onderwijs, medische zorg en vrienden wordt door de verhuizingen onderbroken.
- c. Het beschikbaar stellen van voldoende financiële middelen voor het COA, geoormerkt voor het kindvriendelijk maken van de opvang.

In de context van de Corona-response wordt extra duidelijk hoe belangrijk het is dat azc's kindvriendelijk zijn: niet alle asielzoekerscentra beschikken over goed werkende WiFi, er waren onvoldoende *devices*, waardoor kinderen en jongeren slechte toegang hadden tot (afstands)onderwijs. Informatie over Corona werd niet effectief (en kindvriendelijk) verspreid.

Belang van het kind in de Vreemdelingenwet

In de Nederlandse Vreemdelingenwet staat niet beschreven hoe en wanneer het belang van het kind wordt meegenomen in de asielprocedure en het terugkeerproces. Ook bestaan er geen formele criteria voor de vaststelling van het belang van het kind in de asiel- en terugkeerprocedure en uit de beschikkingen van de IND blijkt onvoldoende hoe het belang van het kind is getoetst.

Het ingediende initiatiefwetsvoorstel om de belangen van het kind te verankeren in het vreemdelingenrecht is nodig om de positie van kinderen in de asielprocedure te verbeteren. Wij hopen dat uw partij zich hard wil maken om ervoor te zorgen dat het belang van het kind in de vreemdelingenwet is verankerd.

Stoppen van vreemdelingendetentie van gezinnen en kinderen

In 2018 werden 210 kinderen in detentie geplaatst omdat hun verblijfsprocedures waren afgelopen en zij Nederland moesten verlaten. Detentie is buitengewoon schadelijk voor kinderen, terwijl er geen bewezen impact is op terugkeercijfers. Opsluiting kan schade brengen op korte termijn in de vorm van depressiviteit, angst of posttraumatische stressstoornissen (PTSS) en op lange termijn aan cognitieve en fysieke ontwikkeling. Daarom dringt UNICEF Nederland erop aan dat kinderen in de nieuwe regeringsperiode niet langer in vreemdelingendetentie worden geplaatst en dat er actief wordt gezocht naar alternatieven.

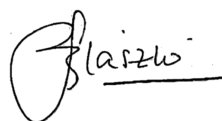
5. In tijden van crisis: blijf investeren in ontwikkelingssamenwerking

Tot slot een pleidooi voor het belang van kinderrechten in internationale context. Juist nu. Eenderde van de wereldbevolking bestaat uit kinderen en jongeren. UNICEF Nederland roept u op om te blijven investeren in ontwikkelingssamenwerking en daarbinnen specifiek in kinderrechten. Die noodzaak is alleen maar toegenomen door de huidige Coronacrisis, waarvan de enorme impact op honderden miljoenen kinderen en vrouwen duidelijk wordt. Gezondheidssystemen raken overbelast waardoor reguliere zorg zoals vaccinaties wordt verdrongen, schoolsluitingen zorgen voor extra kwetsbaarheid, onderwijsachterstanden en drop-outs, risico's op kinderarbeid en kindhuwelijken nemen toe door het verlies van inkomen van ouders. Om te voorkomen dat kwetsbare kinderen nog kwetsbaarder worden, is het belangrijk om door te gaan met investeren in ontwikkelingssamenwerking en kinderen in het bijzonder.

We hopen dat u deze aandachtspunten en suggesties zult betrekken bij het maken van keuzes tijdens het opstellen van het verkiezingsprogramma. In dat proces wensen wij u veel wijsheid toe.

Voor vragen en aanvullende informatie kunt u contact opnemen met Sasja Bökkerink (sbokkerink@unicef.nl, 0623-850 843) of Judith Fischer (jfischer@unicef.nl, 0642-730209).

Met vriendelijke groet,

Suzanne Laszlo
Directeur UNICEF Nederland